

Hemşirelik Öğrencilerinin Yaşlı Bireylere Yönelik Tutumları

Nursing Students' Attitudes Towards the Elderly

(Araştırma)

Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi 2017, 4(1), 43-52

Sultan AYAZ ALKAYA¹, Canan BİRİMOĞLU OKUYAN¹

¹Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik, Ankara, Türkiye

Geliş Tarihi: 20 Eylül 2016

Kabul Tarihi: 13 Şubat 2017

ÖZ

Amaç: Hemşirelik öğrencilerinin yaşlılara karşı pozitif tutum içinde olmaları ileriki yıllarda bakım kalitesinin artması açısından oldukça önemlidir. Bu araştırma hemşirelik öğrencilerinin yaşlı bireylere yönelik tutumlarını belirlemek amacı ile yapılmıştır.

Gereç ve Yöntem: Tanımlayıcı nitelikte yapılan araştırmanın evrenini bir üniversitenin hemşirelik öğrencileri oluşturmuştur. Örneklemeye 432 öğrenci dahil edilmiştir. Veriler anket formu ve yaşlı insanlara yönelik tutum ölçeği ile toplanmıştır. Verilerin analizinde sayı, yüzdeler, dağılımları, ortalama, standart sapma, t testi, tek yönlü varyans analizi ve Tukey testi kullanılmıştır.

Bulgular: Öğrencilerin yaş ortalaması 20.4 ± 1.6 olup % 84.3'ünün kız, % 35.2'sinin 1. sınıfta okuduğu saptanmıştır. Öğrencilerin yaşlılara yönelik tutum ölçeği ortalama puanının 121.1 ± 10.7 olduğu saptanmıştır. Evinde yaşlı birey ile yaşayan, yaşlı aile üyelerine bakım veren, yaşlı bireyler ile her gün iletişim kuran öğrencilerin yaşlılara yönelik tutum ölçeği ortalama puanının daha yüksek olduğu ve gruplar arası farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu bulunmuştur ($p < 0.05$).

Sonuç: Hemşirelik öğrencilerinin yaşlılara yönelik tutumlarının genel olarak olumlu olduğu ancak olumlu tutumunun düşük düzeyde olduğu saptanmıştır. Yaşlılara karşı olumlu tutumun artırılması ve sürekliliğinin sağlanması için lisans eğitimi içeriğinde yaşlılık dönemi ve yaşlı bakıma ilişkin konulara ve uygulamalara daha fazla yer verilmesi, öğrencilerin yaşlı bakıma yönelik farkındalığı artıracak etkinliklere katılımlarının sağlanması, mezuniyet öncesi ve sonrası geriatri hemşireliği konusunda programların düzenlenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik öğrencisi; yaşlı; tutum

ABSTRACT

Aim: It is important for nursing students to have positive attitude towards elderly in order to improve quality of care in later years. This study was conducted to determine the attitudes of nursing students towards elderly.

Material and Methods: The population of the study that had a descriptive design was composed of nursing students of a university. Sample consisted of 432 students. Data was collected by a questionnaire and attitude towards elder people scale. Number, percentage,

mean, standard deviation, t test and one-way variance analysis and Tukey test were used in the analysis of data.

Results: The students' mean age was 20.4 ± 1.6 while 84.3 % were female, 35.2 % were first grade students. Mean score of the students obtained from attitude towards elder people scale was 121.1 ± 10.7 . It was found that attitudes toward the elderly scale mean scores of the students who live with an old person in their houses, care for old family members, and interact with old people everyday were higher and the difference between the groups was statistically significant ($p < 0.05$).

Conclusion: It was determined that nursing student's attitude towards elders was generally positive, however, positive attitude was at a low level. In order to increase and maintain positive attitude towards elders, giving more place to issues and practices regarding with geriatrics and geriatric patient care in the content of undergraduate education program, and encouraging the students to participate in activities that will raise awareness about elderly care, organizing programs about geriatric nursing during undergraduate and graduate nursing education program.

Key Words: Nursing student, elderly, attitude

GİRİŞ

Yaşlı nüfusu dünya genelinde ve ülkemizde giderek artmaktadır. Dünyada her dokuz kişiden birinin 60 ve üzeri yaşta olduğu ve bu rakamın 2050 yılında her beş kişiden biri olacağı ve yaşlanan bireylerin artacağı tahmin edilmektedir¹. Türkiye İstatistik Kurumuna göre (2016) Türkiye'de 65 yaş üzeri nüfus, toplam nüfusun % 8.3'ünü oluşturmaktadır. Türkiye'deki nüfus projeksiyonlarına göre, toplam nüfus içindeki yaşlı oranının 2023 yılında %10.2, 2050 yılında % 20.8 ve 2075 yılında % 27.7'ye ulaşacağı tahmin edilmektedir². Demografik ve sosyolojik değişimler çok hızlı olmasına rağmen, geriatrik gelişmeler aynı hızla olmamaktadır. Yaşlı nüfusun demografik özelliklerinin değişmesiyle birlikte, yaşlı bireylerle ilişkili sosyal, ekonomik, kültürel ve politik problemler de artmaktadır. Bu nedenle, giderek yaşlanan dünyada yaşlı bireylerin bakımı son derece önemli bir konudur³.

Yaşlı bireyler, genellikle sağlık kurumları ve sağlık çalışanları tarafından yatak işgal eden, uzun süre hastanede yatışı gereken ve tedavi edilemedikleri için de sağlık sisteminde başarısızlık olarak nitelendirilen bir grup olarak tanımlanmaktadır⁴. Artan sağlık sorunları nedeniyle yaşlı bireyler topluma yük olarak görülmekte, bu da yaşlı bireye sunulan hizmet ve bakıma yansımakta dolayısıyla yaşlı bakımı istenmeyen bir çalışma alanı olarak görülmektedir⁵. Yaşlılara karşı olumsuz ön yargı, değer, inanç ve tutumlar yaşlılara verilen bakım kalitesine yansımaktadır⁶. Bu nedenle yaşlılık ve yaşlanma konusuna dikkati çekmek ve bu konudaki farkındalıkları arttırmak son derece önemlidir.

Hemşirelik insan bakımına temellenmiş bir meslektir. Bu nedenle, hemşirelik öğrencilerinin yaşlılık ve yaşlı bakımı hakkında bilgi sahibi olmaları çok önemlidir. Onlar bu bilgileri kullanarak yaşlanma ilgili pek çok sorunla başa çıkabilirler. Yaşlı bakımında yeterli teorik bilgi ve deneyimi olmayan öğrenciler yaşlı bakımı vermek için daha az istekli olacaklardır⁷. Nitekim Liu ve arkadaşları (2013) yaşlılık hakkında bilgili olma ve yaşlı bireylerle çalışmayı tercih etme ile yaşlı bireylere yönelik olumlu tutumun ilişkili olduğunu belirlemiştir⁸.

Yaşlılık ve yaşlı bakımına yönelik olumsuz yaklaşım hemşirelik öğrencilerinin de yaşlıya ilişkin tutumlarını etkileyebilmektedir. Bu nedenle hemşirelik mesleğine aday öğrencilerin yaşlı bireylere yönelik tutumlarının belirlenmesi önem taşımaktadır. Hemşirelik öğrencilerinin tutumlarının bilinmesi ve bu yönde eksikliklerin giderilmesi yaşlı bireyin daha kaliteli sağlık bakımı almasına yardımcı olacaktır⁴. Hemşirelik öğrencilerinin yaşlılara yönelik tutumlarını belirlemeye ilişkin yapılan çalışmalar incelendiğinde; öğrencilerin yaşlılara karşı olumlu tutum içinde oldukları gösteren çalışmalar bulunmaktadır^{6,9-11}. Bununla birlikte, öğrencilerin yaşlı bireylere yönelik olumsuz tutumlarının olduğu çalışmalar da dikkati çekmektedir^{12,13}. Bu nedenle, mezuniyet öncesinde hemşirelik öğrencilerine yaşlı bireylere yönelik olumlu tutum kazandırılması önem kazanmaktadır. Böylece hem yaşlı bireylere duyarlı ve yaşlı bakımına ilişkin bilgi ve becerileri gelişmiş meslek üyelerinin yetiştirilmesine hem de bakım kalitesinin artmasına katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Araştırma, hemşirelik öğrencilerinin yaşlı bireylere yönelik tutumlarını belirlemek amacı ile yapılmıştır. Bu amaç doğrultusunda araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Öğrencilerin yaşlı bireylere karşı tutumu nasıldır?
2. Öğrencilerin yaşlı bireylere karşı tutumlarını etkileyen faktörler nelerdir?

GEREÇ ve YÖNTEM

Araştırmanın tipi

Araştırma tanımlayıcı tipte yapılmıştır.

Araştırmanın evren ve örnekleme

Araştırmanın evrenini, bir üniversitenin hemşirelik bölümünde öğrenim gören öğrenciler oluşturmuştur (N=950). Örneklem büyüklüğünün hesaplanmasında güç analizi yapılmış, Alfa (α)=0.05 ve güç ($1 - \beta$)=0.90 alınarak yapılan analiz sonucunda 260 kişinin örnekleme temsil etmede yeterli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Örneklem seçiminde tabakalı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Öğrenciler öncelikle okudukları sınıfa göre 4 tabakaya ayrılmıştır. Tabakalarda yer alan öğrenci sayısına göre her tabakadan orantılı seçim ile örnekleme girecek öğrenci sayıları belirlenmiş ve her tabakadan öğrenciler basit rastgele örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Araştırmanın güvenilirliğini artırmak amacıyla her tabakadan gönüllü olan toplam 432 öğrenci örnekleme dahil edilmiştir.

Veri toplama araçları

Araştırmanın verileri literatür bilgileri doğrultusunda⁸⁻¹⁰ hazırlanan anket formu ve Yaşlılara Yönelik Tutum Ölçeği aracılığı ile toplanmıştır. Anket formu öğrencilerin yaş, cinsiyet, okuduğu sınıf durumunu belirlemeye yönelik 3 tane; yaşlılık yaşını algılama, evde yaşlı birey ile yaşama, lisans eğitimi öncesi yaşlılık ile ilgili eğitim alma, yaşlı insanlar ile ilgili deneyim yaşama, yaşlı insanlarla ilgili yaşanan deneyimler, yaşlı

insanlarla iletişim sıklığı, gelecekte yaşlı insanlara bakımda istekli olma gibi yaşlılıkla ilgili durumlara ilişkin özellikleri belirlemeye yönelik 7 tane kapalı uçlu sorudan oluşmaktadır.

Yaşlılara Yönelik Tutum Ölçeği

Yaşlılara Yönelik Tutum Ölçeği, Kogan tarafından 1961 yılında bireylerin yaşlılara karşı tutumlarını ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Toplam 34 maddeden oluşan ve 6'lı likert tipi olan ölçeğin; 17 pozitif ve 17 negatif ifadesi bulunmaktadır. Ölçeğin yapısı nedeniyle negatif ifadeler 6, 5, 4, 3, 2, 1; pozitif ifadeler 1, 2, 3, 4, 5, 6 şeklinde puanlanmaktadır. Ölçeğin alt boyutları bulunmamaktadır. Tüm maddelerden elde edilen puanlar toplanarak toplam puana ulaşılmaktadır. Ölçeğin puan aralığı 34-204 puan arasında olmakta, puanın yüksek olması pozitif tutumu, düşük olması negatif tutumu göstermektedir. Ölçeğin Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Küçükgüçlü ve ark. (2011) tarafından yapılmış ve Cronbach alfa değeri .89 olarak bulunmuştur¹⁴. Bu çalışmada Cronbach alfa değeri .67 olarak bulunmuştur.

Verilerin toplanması

Araştırmanın verileri Ocak-Nisan 2016 tarihleri arasında toplanmıştır. Anket formu öğrencilerin ders dışı zamanlarında uygulanmıştır. Anket formu uygulanmadan önce öğrencilere araştırmanın amacı açıklanarak bilgilendirme yapılmıştır. Araştırmaya katılmayı kabul eden öğrencilere anket formu dağıtılarak araştırmacılar gözetiminde doldurmaları istenmiştir. Anket formunun uygulanması ortalama 15-20 dakika sürmüştür.

Verilerin değerlendirilmesi

Araştırmada elde edilen veriler SPSS 16.0 (Statistical Package of Social Sciences) paket programı ile değerlendirilmiştir. Tanımlayıcı özelliklerin sunulmasında sayı, yüzdelik dağılımları, ortalama ve standart sapmadan yararlanılmıştır. Normal dağılım gösteren verilerin değerlendirilmesi ikili gruplarda t testi, ikiden fazla gruplarda tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile yapılmıştır. İki den fazla gruplarda farklılığın kaynaklandığı grup Tukey testi ile incelenmiştir. Anlamlılık seviyesi olarak 0.05 kullanılmıştır.

Araştırmanın etik yönü

Araştırma öncesi, Gazi Üniversitesi Etik Komisyon Başkanlığı'ndan etik kurul onayı alınmıştır. Araştırmanın yapılabilmesi için öğrencilerin öğrenim gördüğü fakültenin dekanlığından yazılı izin alınmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilere bilgilendirilmiş onam okunarak yazılı onam alınmıştır.

Araştırmanın sınırlılıkları

Araştırmadan elde edilen bulgular sadece araştırmanın yapıldığı fakültede okuyan hemşirelik öğrencilerine genellenebilir. Araştırma veri toplama araçlarının uygulandığı

tarihlerde okula devamsızlık yapmayan ve araştırmaya katılmayı kabul eden öğrencilerden elde edilen verilerle sınırlıdır.

BULGULAR

Bulgular bölümünde öğrencilerin tanıtıcı özellikleri, yaşlılıkla ilgili durumlara ilişkin özellikler, yaşlılara yönelik tutum ölçeği ortalama puanları, yaşlılar ile ilgili durumlara ilişkin özelliklere göre öğrencilerin yaşlılara yönelik tutum ölçeği ortalama puanlarına ilişkin bulgular sunulmuştur.

Öğrencilerin yaş ortalaması 20.4 ± 1.6 olup % 84.3'ünün kız, % 35.2'sinin 1. sınıfta, % 24.1'inin 2.sınıfta, % 34'ünün 3. sınıfta, % 6.7'sinin 4.sınıfta okuduğu saptanmıştır. Öğrencilerin yaşlılıkla ilgili durumlara ilişkin özellikleri değerlendirildiğinde; öğrencilerin % 54.6'sı yaşlılık yaşının 65 yaş ve üzeri olduğunu, % 74.8'i evlerinde yaşlı birey ile yaşamadığını, % 89.4'ü lisans öncesi yaşlılık ile ilgili eğitim almadıklarını, % 56.8'i yaşlı aile üyelerine bakım verdiğini, % 38.7'si ayda bir kez yaşlı insanlarla iletişim kurduğunu, % 36.3'ü gelecekte yaşlı insanların bakımında istekli olduğunu belirtmiştir (Tablo 1). Öğrencilerin yaşlılara yönelik tutum ölçeği ortalama puanının 121.1 ± 10.7 olduğu bulunmuştur.

Yaşlılık yaşını 65 yaş ve üzeri olarak algılayan ($p=0.033$), evinde yaşlı birey yaşayan ($p=0.003$), yaşlı aile üyelerine bakım veren ($p=0.001$), yaşlı bireyler ile her gün iletişim kuran ($p=0.021$), gelecekte yaşlı insanlara bakımda istekli olan ($p=0.001$) öğrencilerin yaşlılara yönelik tutum ölçeği ortalama puanının daha yüksek olduğu ve gruplar arası farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu bulunmuştur. Yaşlılık yaşını algılama açısından yaşlılara yönelik tutum Tukey testi ile karşılaştırıldığında; 46-64 yaş ile 65 yaş ve üzeri gruplar arasında farklılık olduğu, 65 yaş ve üzeri grubun ortalama puanının 46-64 yaş arası gruptan anlamlı şekilde yüksek olduğu belirlenmiştir. Yaşlı insanlarla iletişim sıklığı açısından yaşlılara yönelik tutum Tukey testi ile karşılaştırıldığında; farklılığın her gün yaşlı bireylerle iletişim kuran gruptan kaynaklandığı bulunmuştur (Tablo 2). Öğrencilerin cinsiyet ve sınıf düzeyinin yaşlılara yönelik tutumlarını etkilemediği belirlenmiştir ($p>0.05$).

TARTIŞMA

Günümüzde ortalama yaşam süresinin uzaması ve yaşlıların genel popülasyon içindeki oranının artması ile birlikte yaşlıların sağlık problemleri ve yetersizliklerinde de artış görülmektedir. İnsanlar yaşlandıkları zaman yaşlanmaya bağlı olarak özgürlüklerinin kısıtlanacağı ve pek çok zorluk yaşayacakları düşüncesindedir. Bu durum insanların yaşlanmaya karşı önyargı geliştirmelerine, yaşlılara karşı olumsuz tutum beslemelerine neden olmaktadır¹⁵. Bu çalışmada hemşirelik öğrencilerinin yaşlılara yönelik tutumları değerlendirildiğinde; öğrencilerin genel olarak yaşlılara karşı olumlu tutum geliştirdikleri görülmektedir. Ancak ölçekten alınabilecek en yüksek puanın 204 olduğu göz önünde bulundurulursa, öğrencilerin olumlu tutumunun düşük düzeyde olduğu görülmektedir. Benzer şekilde, literatürde de genellikle yaşlılara karşı tutumun olumlu olduğu görülmektedir^{10,11,16}. Öğrencilerin yaşlılara karşı olumlu tutum geliştirmeleri istendik bir durumdur. Araştırmanın yürütüldüğü hemşirelik bölümü müfredatında yaşlı bakımı ve sağlığı ile ilgili konular yer almaktadır. Ancak müfredat programında

Tablo 1. Öğrencilerin yaşlılıkla ilgili durumlara ilişkin özellikler (N=432)

Yaşlılıkla ilgili durumlara ilişkin özellikler	Sayı	Yüzde
Yaşlılık yaşını algılama		
45 yaş ve altı	22	5.1
46-64 yaş arası	174	40.3
65 yaş ve üzeri	236	54.6
Evde yaşlı birey ile yaşama		
Evet	109	25.2
Hayır	323	74.8
Lisans eğitimi öncesi yaşlılık ile ilgili eğitim alma		
Evet	46	10.6
Hayır	386	89.4
Yaşlı insanlar ile ilgili deneyim yaşama		
Evet	139	32.2
Hayır	293	67.8
Yaşlı insanlarla ilgili yaşanan deneyimler *		
Yaşlı aile üyelerine bakım verme	183	56.8
Yaşlılara hizmet veren bir işte çalışma	83	25.8
Yaşlıları ziyaret	56	17.4
Yaşlı insanlarla iletişim sıklığı		
Her gün	87	20.1
Haftada 1-2 kez	149	34.5
Ayda bir kez	167	38.7
Hiçbir zaman	29	6.7
Gelecekte yaşlı insanlara bakımda istekli olma		
Evet	157	36.3
Hayır	78	18.1
Kararsız	197	45.6

*Birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

Tablo 2. Öğrencilerin yaşlılar ile özelliklere göre yaşlılara yönelik tutum ölçeği ortalama puanları (N= 432)

Yaşlılar ile ilgili özellikler	n	Ölçek $\bar{X} \pm SS$	İstatistiksel değer
Yaşlılık yaşını algılama			
45 yaş ve altı	22	117.9±17.9	F=3.454 p=0.033*
46-64 yaş arası	174	119.9±10.6	
65 yaş ve üzeri	236	122.3±9.8	
Lisans eğitimi öncesi yaşlılık ile ilgili bilgi sahibi olma			
Evet	46	124.1±9.3	t=1.929 p=0.054
Hayır	386	120.6±10.9	
Evde yaşlı birey ile yaşama			
Evet	109	123.8±9.8	t=3.024 p=0.003
Hayır	323	120.2±10.9	
Yaşlı aile üyelerine bakım verme			
Evet	183	123.6±9.6	t=4.186 p=0.001
Hayır	249	119.3±11.2	
Yaşlı insanlarla iletişim sıklığı			
Her gün	87	124.2±11.0	F=3.289 p=0.021**
Haftada 1-2 kez	149	120.2±9.7	
Ayda bir kez	167	120.7±11.3	
Hiçbir zaman	29	119.2±9.5	
Gelecekte yaşlı insanlara bakımda istekli olma (n=235)			
Evet	157	124.0±10.2	t=3.251 p=0.001
Hayır	78	117.0±10.8	

*Farklılık 46-64 yaş arası ve 65 yaş üzeri grup arasında bulunmuştur.

**Her gün iletişim kuran grup diğerlerinden farklıdır.

geriatri ya da gerontoloji ile ilgili ayrı bir ders bulunmamaktadır. Bu nedenle öğrencilerin yaşlılara yönelik olumlu tutumunun arttırılması için daha fazla çabanın sarf edilmesi ve yaşlı farkındalığını arttırmaya yönelik eğitim müfredatında düzenleme yapılmasının pozitif tutum gelişmesi açısından yararlı olacağı düşünülmektedir.

Dünya Sağlık Örgütüne göre gelişmiş ülkelerde kronolojik olarak 65 yaş yaşlılık dönemi olarak kabul edilmektedir¹⁷. Bu araştırmada da yaşlılık yaşını 65 yaş ve üzeri olarak ifade eden öğrencilerin yaşlılara yönelik tutum ölçeği ortalama puanınının yaşlılık yaşını 46-64 yaş arası olarak algılayanlardan anlamlı şekilde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu

bulgu öğrencilerin yaşlılık döneminin başlangıcının farkında olduklarını ve onlara karşı daha olumlu tutum geliştirdiklerini göstermektedir. Bunun yanı sıra, Türk toplumunun kültürel yapısı gereği insanlar ailesi ya da yakın çevresindeki yaşlı bireylerle daha fazla zaman geçirmekte ve yaşlı bakımını ailenin bir sorumluluğu olarak görmektedirler. Bu durumun da öğrencilerin olumlu tutum geliştirmelerine katkıda bulunmuş olabileceği düşünülmektedir. Nitekim, araştırmamızda evinde yaşlı birey ile yaşayan, yaşlı aile üyelerine bakım veren, yaşlı bireyler ile her gün iletişim kuran öğrencilerin yaşlılara yönelik tutum ölçeği ortalama puanının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Benzer bir şekilde, Güven ve ark.¹⁸ (2012) ve Usta ve ark.¹⁹ (2012) tarafından yapılan çalışmalarda; yaşlı bir aile üyesi ile yaşamaya istekli olanların daha fazla olumlu tutuma sahip oldukları belirlenmiştir. Lambrinou ve ark.²⁰ (2009) tarafından yapılan çalışmada öğrencilerin çoğunun ailelerinde yaşlı insanlar bulunduğu, onlarla yaşama deneyimleri olduğu ve yaşlılara yönelik olumlu tutum içinde oldukları belirlenmiştir.

Yaşlı nüfusun artması ile birlikte yaşlılığa bağlı sorunların ve kronik hastalıkların dolayısıyla buna bağlı bakım yükününde artacağı göz önüne alındığında öğrencilerin yaşlılık ve yaşlı bakımı konusunda bilgi sahibi olmaları önem kazanmaktadır. Bu araştırmada da lisans eğitimi öncesi yaşlılık ile ilgili bilgi sahibi olan öğrencilerin yaşlılara yönelik tutum ölçeği ortalama puanının anlamlı olmasa da daha yüksek olduğu bulunmuştur. Eğitim öğrencilerin yaşlı bireylere yönelik olumsuz tutumlarını değiştirmeye yardımcı olabilmektedir.²¹ Bu nedenle, lisans öncesi edinilen bilginin öğrencilerde farkındalık oluşturduğu ancak özellikle lisans dönemindeki eğitimin yaşlılara yönelik tutumu etkileyeceği düşünülmektedir. Liu ve arkadaşları⁸ (2013) yaşlı bireylere karşı pozitif tutum geliştirilmesi ve onlarla çalışma isteğinin artırılması için öğrencilerin klinik eğitim ile geriatri hemşireliği dersini birlikte almaları gerektiğini önermişlerdir.

Türk kültüründe büyüklere saygı önem taşımakta ve yetişkinlerden ebeveynlerinin bakımlarını üstlenmesi beklenmektedir. Bu araştırmada da gelecekte yaşlı insanlara bakımda istekli olan öğrencilerin yaşlılara yönelik tutum ölçeği ortalama puanının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Yaşlılara bakım vermek isteyen öğrencilerin olumlu tutuma sahip olmaları beklenen bir sonuçtur. Literatürde yapılan çalışmalarda bu araştırma bulgularını desteklemektedir.^{22,23} Buna ek olarak, Yılmaz ve Özkan²⁴ (2010) tarafından yapılan araştırmada, öğrenci hemşirelerin yaşlı bireyler ile en fazla çalışmak isteme nedeni yaşlıların manevi desteğe daha çok ihtiyaç duyması olarak belirlenmiştir.

Hemşirelik eğitimi yaşlıların karşı olumlu tutum geliştirilmesinde önemli bir role sahiptir.¹³ Yapılan çalışmalarda da akademik yılın hemşirelik öğrencilerinin yaşlılara karşı tutumlarına önemli etkisi olduğunu ortaya koymaktadır^{25,26}. Ancak bu çalışmada son sınıf öğrencilerinin diğer öğrencilere göre yaşlılara karşı tutumu daha olumlu olmakla birlikte anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Cinsiyetin de öğrencilerin yaşlılara karşı tutumlarını etkilemediği belirlenmiştir. Benzer şekilde, yapılan bir çalışmada da cinsiyetin yaşlıya yönelik tutumu etkilemediği saptanmıştır²⁷. Bu sonucun her iki cinsiyetin de aynı eğitim koşullarına sahip olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç olarak, bu araştırmada hemşirelik öğrencilerinin yaşlılara yönelik tutumları değerlendirildiğinde; öğrencilerin genel olarak yaşlılara karşı olumlu tutum geliştirdiği

ancak olumlu tutumunun düşük düzeyde olduğu saptanmıştır. Yaşlılık yaşını 65 yaş ve üzeri olarak ifade eden, lisans eğitimi öncesi yaşlılık ile ilgili bilgi sahibi olan, evinde yaşlı birey yaşayan, yaşlı aile üyelerine bakım veren, onlarla her gün iletişim kuran, gelecekte yaşlı insanlara bakımda istekli olan öğrencilerin yaşlılara karşı tutumlarının daha olumlu olduğu belirlenmiştir. Yaşlılara karşı olumlu tutumun artırılması ve sürekliliğinin sağlanması için lisans eğitimi içeriğinde yaşlılık dönemi ve yaşlı bakımına ilişkin konulara ve uygulamalara daha fazla yer verilmesi, müfredat programına yaşlı bakımı ile ilgili ayrı bir dersin konulması, öğrencilerin yaşlılara daha fazla bakım verebilecekleri ve onlarla daha fazla zaman geçirebilecekleri uygulama alanlarının oluşturulması, yaşlı bakımına yönelik farkındalığı artıracak etkinliklere katılımlarının sağlanması, mezuniyet sonrası geriatri hemşireliği konusunda programların düzenlenmesi önerilmektedir.

KAYNAKLAR

1. United Nations Population Fund. Ageing in the Twenty-First Century: A Celebration and a Challenge. 2012; URL: <https://www.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/Ageing%20report.pdf>. (Downloaded September 08, 2016).
2. Türkiye İstatistik Kurumu. Genel Nüfus Sayımı sonuçları, 1935-2000 ve Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi sonuçları, 2007-2016. URL: <http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist=1>. (Erişim tarihi: 01 Şubat 2017).
3. World Health Organization. Global Health and Ageing. 2011; URL: http://www.who.int/ageing/publications/global_health/en/. (Erişim tarihi 10 Haziran 2016).
4. Duru-Aşiret G, Türten-Kaymaz T, Canpolat Ö, Kapucu S. Hemşirelerin Yaşlıya İlişkin Tutumları. Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi 2015; 17: 10-20.
5. Akın A. Toplumsal Cinsiyet ve Yaşlılık. In: Aslan D, Ertem M, editörler. Yaşlı Sağlığı Sorunlar ve Çözümler. Ankara: Palme Publication; 2010. s.17-25.
6. Neville C, Dickie R. The evaluation of undergraduate nurses' attitudes, perspectives and perceptions toward older people. Nurse Educ Today 2014; 34(7): 1074-1079.
7. Zhang S, Liu Y, Zhang H, Meng L, Liu P, Zhang S. Determinants of Undergraduate Nursing Students' Care Willingness Towards The Elderly in China: Attitudes, gratitude and knowledge. Nurse Educ Today 2016; 43: 28-33.
8. Liu Y, Norman IJ, While AE. Nurses' Attitudes towards Older People: A Systematic Review. Int J Nurs Stud 2013; 50(9): 1271-1282.
9. King BJ, Roberts TJ, Bowers BJ. Nursing Student Attitudes toward and Preferences for Working with Older Adults. Gerontol Geriatr Educ 2013; 34(3): 272-291.
10. Adıbelli D, Türkoğlu N, Kılıç D. Öğrenci Hemşirelerin Yaşlılığa İlişkin Görüşleri ve Yaşlılara Karşı Tutumları. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi 2013; 6(1): 2-8.
11. Rathnayake S, Athukorala Y, Siop S. Attitudes toward and Willingness to Work with Older People Among Undergraduate Nursing Students in A Public University in Sri Lanka: A Cross Sectional Study. Nurse Educ Today 2016; 36: 439-444.
12. Bleijenberg N, Jansen MJM, Schuurmans MJ. Dutch Nursing Students' Knowledge and Attitudes towards Older People-A Longitudinal Cohort Study. J Nurs Educ Pract 2012; 2(2): 1-5.
13. Engström G., Fagerberg I. Attitudes towards Older People among Swedish Health Care Students and Health Care Professionals Working in Elder Care. Nursing Reports 2011; 1(1): 2-6.

14. Küçükçüçlü Ö, Mert H, Akpınar B. Reliability and validity of Turkish version of attitudes toward old people scale. *J Clin Nurs* 2011; 20(21-22): 3196-3203.
15. Duyan V, Gelbal S. Yaşlılara yönelik tutum ölçeğinin bir grup üniversite öğrencisi üzerinde Türkçeye uyarlama çalışması. *Turkish Journal of Geriatrics* 2013; 16(2): 202-209.
16. Doherty M, Mitchell EA, O'Neill S. Attitudes of Healthcare Workers towards Older People in a Rural Population: A Survey Using the Kogan Scale. *Nursing Research and Practice* 2011; Article ID 352627: 7 pages
17. World Health Organization. Definition of an older or elderly person URL: <http://www.who.int/healthinfo/survey/ageingdefnolder/en/> (Downloaded September 08, 2016).
18. Guven SD, Muz GU, Erturk NE. The Attitudes of University Students towards Elderly Discrimination and the Relation of these Attitudes with Some Variables. *J Anatolia Nurs Health Sci* 2012; 15(2): 99-105.
19. Usta YY, Demir Y, Yönder M, Yıldız A. Nursing Students' Attitudes Toward Ageism in Turkey. *Arch Gerontol Geriatr* 2012; 54(1): 90-93.
20. Lambrinou E, Sourtzis P, Kalokerinou A, Lemonidou C. Attitudes and knowledge of the Greek nursing students towards older people. *Nurse Educ Today* 2009; 29(6): 617-622.
21. Shen J, Xiao LD. Factors Affecting Nursing Students' Intention to Work with Older People in China. *Nurse Educ Today* 2012; 32(3): 219-223.
22. Kulakçı H. Hemşirelik Lisans Programı Birinci ve Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Yaşlılık ve Yaşlanmaya İlişkin Düşüncelerinin ve Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi* 2010; 3(1): 15-22.
23. Ayoglu FN, Kulakçı H, Ayyıldız TK, Aslan GK, Veren F. Attitudes of Turkish Nursing and Medical Students toward Elderly People. *J Transcult Nurs* 2013; 25(3): 241-248.
24. Yılmaz E., Özkan S. Hemşirelik Öğrencilerinin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumları. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi* 2010; 3(2): 35-53.
25. Bleijenberg N, Jansen MJM, Schuurmans MJ. Dutch nursing students' knowledge and attitudes towards older people - A longitudinal cohort study. *J Nurs Educ Pract* 2012; 2(2): 1-5.
26. Deltsidou A, Gesouli- Voltyraki, E, Mastrogianis D, Mantzou M, Noula M. Nurse teachers' and student nurses' attitudes towards caring the older people in a province of Greece. *Health Sci J* 2010; 4(4): 245-257.
27. Soyuer F, Ünal D, Güleser N, Elmalı F. Sağlık Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumları ve Bu Tutumların Bazı Demografik Değişikliklerle İlişkisi. *Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi* 2010; 3(2): 20-25.